

Negativan prirastaj prazni sela

Author: [Darko Sper](#)

Pise: Darko Sper iz Novog Sada

Pokrajinska vlada donela je odluku da od 1.oktobra svaka porodica u Vojvodini za prvorođeno dete dobije jednokratnu pomoc u iznosu od 30.000 dinara, sto je nesto vise od 350 eura. Ta suma je visa od od prosecnog mesecnog primanja domacinstva u Vojvodini. Ocekuje se da ce ovaj iznos u toku jedne godine primiti oko 10.000 porodica.

Ova mera samo je deo opsirnog paketa Programa demografskog razvoja Vojvodine, kojim je pokrajinska vlada predvidela finansiranje troskova boravka u predskolskim ustanovama za trece i cetvrto dete, izgradnju novog pokrajinskog porodilista sa centrom za lecenje steriliteta, a od 2007.godine moguće je da ce majke sa troje i vise dece imati zagarantovano mesечно primanje do decijeg punoletstva, odnosno materinski dodatak do navrsene prve godine deteta.

Sve ove mere su odgovor na dramatican problem depopulacije sa kojim se vec decenijama suocava severna srpska pokrajina, ali su podeljenja misljenja politicara, sociologa i psihologa koliko ove mere mogu da zaustave taj trend.

Poslednjih godina u Vojvodini, u kojoj zivi oko 2,3 miliona stanovnika, 9.000 ljudi godisnje vise umire nego sto se radja.

Srbija je deveta zemlja u svetu po stopi negativnog prirodnog prirastaja. Ako se zna da je prosek starosti stanovnistva u Vojvodini najvisi, pretpostavlja se da vojvodjansko drustvo spada medju najstarije u svetu, vec vise od 30 godina.

Prema recima Novke Mojic, vojvodjanskog sekretar za demografiju, porodicu i drustvenu brigu o deci, sve opstine u Vojvodini vec duze vreme imaju negativan prirodni prirastaj, pa ce do 2050. godine u Vojvodini svaki cetvri gradjanin biti stariji od 65 godina, sto se vec moze videti u pojedinim opstinama, a Vojvodina bi do tada mogla imati cak pola miliona stanovnika manje nego danas.

Da se Vojvodjani tesko opredeljuju za potomstvo ogleda se i u povecanom broju abortusa.

Novka Mojic kaze da prema zvanicnim izvestajima nadleznih institucija u Vojvodini godisnje obavi oko 45.000 aburtusa, ali i da se barata i fiktivnim podacima od sto, cak i dvesta hiljada godisnje, jer privatne ordinacije, iako su obavezne da prijave svaki abortus, to u praksi cesto ne cine.

U studiji "Hazarski sindrom" dr Ilije Gardasevica, specijaliste socijalne medicine u Zdravstvenom centru u Zrenjaninu, pokazuje se da je u nekim opstinama sredinom 19. veka zivelo vise ljudi nego danas.

U poslednje tri godine, na primer, u Banatskom Visnjicevu nije rodjena ni jedna beba, dok 2004. u Hetinu, mestu koje se nalazi na samoj granici sa Rumunijom, nije skopljen nijedan brak, pa bi takva sela uskoro mogla nestati.

U Vojvodini se poslednjih godina drasticno pomerila i granica radjanja. Ranije su zene postajale majke izmedju 20. i 25. godine, a sada se na takav potez odlucuju izmedju 25. i 29. godine starosti.

Sociolozi i psiholozi se slazu da je ovakav trend posledica nesigurnih uslova zivota u periodu tranzije kojima dominiraju siromastvo i premecen sistem vrednosti.

Milica Velimirovic, psiholog angazovan u Decijem stvaralackom centru "Mastaliste" u Zrenjaninu, kaze za BIRN: "Kada se motiv sigurnosti uzdrma, kao sada u periodu tranzicije, to povlaci stres i ljudi tada ne mogu da planiraju porodicu, jer im sve izgleda strasno. Mladim roditeljima tada najpre na pamet padne da nemaju dovoljno novca, jer ih dete puno kosta".

Eksperti i politicari nisu optimisti da mogu da preokrenu ovaj proces, ali su podeljeni u razmisljanjima o uspehu predlozenih mera pokrajinske vlade.

Bojan Pajtic, predsednik Vlade Vojvodine koja stoji iza pomenutih mera, veruje da bi se dodeljivanje novca za prvo dete moglo pokazati uspesnim.

"Najveci finansijski sok je rodjenje prvog deteta, jer drugo ili trece po pravilu nasledjuju ono sto je prvom detetu bilo obezbedjeno. Iako je situacija tragicna, moramo preduzeti sve sto mozemo da situaciju koju smo nasledili saniramo", kaze Pajtic za BIRN, i dodaje : "Prvorodjena deca cine vise od polovine dece koja se tokom godine rodi, sto nas jako plassi, jer dolazimo u situaciju da gubimo, ne samo reproduktivno sposobno stanovinstvo, vec i stanovinstvo sposobno za rad".

I Novka Mojic deli Pajticevo misljenje. Iako je svaka predlozena mera izuzetno skupa, ona smatra da za pokrajinsku vladu rad na poboljsanju demografske slike mora biti prioritet broj jedan.

S druge strane, Milica Velimirovic, iako hvali potez vlade da finansijski stimulise porodice sa prvorodjenom decom, smatra da to nece biti dovoljno da se preokrene trend ciji su uzroci daleko dublji.

"Moramo promeniti sistem vrednosti i reci mladim roditeljima da nisu bitne patike koje ce detetu kupiti, jer se ono kada poraste nece secati njih vec lepих trenutaka sa roditeljima, posto dobro roditeljstvo ne kosta", istakla je ona.

Velimiroviceva tvrdi da je veliki broj roditelja danas "uzasno umoran i pasivan", te da bi radije predali decu nekom na cuvanje i odmorili se.

I dr Ilija Gardasevic kaze za BIRN da je nastupajuca mera dobra za pocetak i veoma znacajna, ali i ujedno upozorava da materijalna pomoc nije sve i da bi pre svega roditeljima trebalo usaditi osecaj da zele da stvaraju potomstvo.

"Svaki dobronamerni pokusaj treba pozdraviti, jer na njega treba da se nadovezuju naredni potezi, kako bi doslo do revolucionarnog biolosko-reproduktivnog preobrazaja naroda i da sva novorodjena deca budu jedva docekana u drustvu", tvrdi Gardasevic.

Da bi gradjani dobili osecaj da zive u drugacijom zemlji, Milica Velimirovic smatra da bi najbolje uticalo ukoliko bi se majkama sa trecim detetom obezbedilo trajno novcano primanje svakoga meseca. Njeno misljenje deli i dr Gardasevic.

Statistika govori da su od ukupnog broja novorodjencadi u Vojvodini preko 50 odsto prvorodjena deca,

oko 27 odsto su drugorodjena deca, a oko 13 odsto su treca deca u porodici. Procenjuje se da bi se nivo radjanja povecao ako se broj trecerodjene dece poveca na 18 odsto.

"Mera koju smo predvideli i za koju cu se zalagati da 2007. bude uvrstena pokrajinski budzet, porazumeva da majka trecerodjenog deteta dobija mesecna primanja u visini prosečne plate u Vojvodini do detetove navrsene 19. godine, bez obzira da li je majka u radnom odnosu", najavljuje Novka Mojic.

Novka Mojic podseca "da skanidnavske zemlje, od kada su dale velika prava zenama i deci, beleze porast prirodnog prirastaja i daleko bolju demografsku sliku".

"Dakle, samo mere koje ce pratiti i novcana davanja mogu dovesti do poboljsanja demografske slike naroda. Nadam se da se zle slutnje nece ostvariti, pa se iz tog razloga i zalazem da svake godine po jedna mera iz Programa demografskog razvoja Vojvodine zazivi", tvrdi Mojiceva.

Bojan Pajtic dodaje: "Mi moramo obezbediti elementarne uslove za radjanje dece, ali pre toga i uslove da mladi ostanu u zemlji nakon završenih studija, sto ce im omoguciti finansijsku sigurnost za radjanje deteta".

Svojevremeno je Zooloski vrt na Palicu kraj Subotice imao veci godisnji budzet od vojvodjanskog sekretarijata za demografiju, porodicu i drustvenu brigu o deci. U medjuvremenu se ozbiljnije pristopilo ovom problemu i sada budzet sekretarijata za narednu godinu iznositi 550 miliona dinara ili nesto manje od 6,5 miliona evra.

Ostaje da se vidi koliko samo novac moze da preokrene visedecinijsko starenje Vojvodine.

Darko Sper je dopisnik Novinske agencije Beta iz Novog Sada

Location: [Serbia](#)

Topic: [Vojvodina Special](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/negativan-prirastaj-prazni-sela>